

Bilaga 2. SWOT-analys

2021-10-08

Nedan följer en SWOT-analys för LEADER Mellansjölandet. Som grund för analysen ligger resultatet av enkätundersökningar, dokument från andra aktörer och synpunkter som uppkommit på möten och i remissvar. Dokumenten finns uppräknade i bilaga 6.

Starka sidor

Rika naturområden och kulturbygder

- Naturen och naturrikedomen upplevs av dem som bor och verkar i Mellansjölandet som en viktig och stark faktor. I området finns två nationalparker, Garphyttan och Tiveden, och 192 naturreservat.
- Naturområden runt t.ex. Kvismaren och Tysslingen – med rikt fågelliv, Hemfjärden i Hjälmaren, Vättern, Tiveden och Kilsbergen lockar många människor ut i naturen för att njuta, uppleva, lära sig nya saker och aktivera sig.
- I området finns rika kulturbygder såsom Tångeråsa, Berget och Sannahed.

Vatten i olika former och för olika ändamål

- Mellansjölandet ligger mellan de tre stora sjöarna, Vänern, Vättern och Hjälmaren och är rikt på sjöar, både uppe i Kilsbergen och nere på slättområdena. Dessa knyts samman av flera åar.
- Vatten och närheten till vatten är en tillgång i området och ger attraktiva boendemiljöer och bra vattentäkter.
- Fisketurismen är viktig i området.
- Fagertårn är ett exempel på en skogssjö som lockar många turister.

Tillgång till skogen

- De fantastiska skogar som finns i Tiveden och i Kilsbergen med flera områden utgör idag en bas för försörjning för markägare men även friluftsliv, entreprenörer och jägare använder sig av dessa områden.
- Vandringsleden Bergslagsleden och de många nya cykellederna skapar en sammanbindande länkar genom stora delar av området vilket ökar turismen.

Fin jordbruksmark med höga värden

- Mellansjölandet består till en del av slättbygder t.ex. Närkeslätten med utmärkt jordbruksmark med levande jordbruk i ett vackert kulturlandskap.
- Här finns betesängar med unika växter och biologisk mångfald.
- De historiska markerna och sevärdheterna är många liksom unika hantverks- och kulturmiljöer.

Centralt läge

- Mellansjölandet ligger geografiskt centralt i Sverige vid stora transportleder, vilket gör att ett stort antal människor rör sig i området.
- Europavägarna, E 18 och E 20, liksom Västra stambanan och Mäljarbanan samt Örebro flygplats är exempel på detta.
- Det är lätt att besöka området men det är även lätt att ta sig till storstäder som Stockholm, Oslo och Göteborg, vilket gör området till en viktig knutpunkt både för gods och människor.
- Hallsberg är en viktig järnvägsknut och hela området runt Örebro växer som nav för logistik.

Företagsamhet

- I området finns allt från stora multinationella företag till lokalt verkande småföretag inom många olika branscher. Dessutom finns en aktiv gruva.
- Det finns en positiv inställning till företagande, entreprenörskap och innovationer.
- Mötesplatser och forum för företagare finns uppbyggda på ett antal platser, vilket utvecklar, förnyar och skapar samarbetsmöjligheter.
- Delar av området är företagabygder med många småföretag.

Utbildning

- Örebro universitet växer och har ett brett utbud av utbildningar, även Restauranghögskolan i Grythyttan finns i Mellansjölandets närhet.
- Det finns gott om yrkesutbildningar med olika inriktningar.

Föreningsliv

- Föreningslivet är rikt och det finns stort lokalt engagemang på många håll, med lokala utvecklingsplaner och aktiva byalag.
- Idrottsrörelsen är framgångsrik både inom bredd- och elitidrott.

Samarbete

- Samverkan över kommungränser är vanligt i vårt område.

Hållbart tänkande

- Det finns mycket kunskap, erfarenheter och engagemang i området kring arbetet mot ett hållbart samhälle.

Svaga sidor

Bostäder

- Ett grundproblem är att det är svårt att finansiera byggprojekt på landsbygden.
- Det byggs idag för få bostäder, i städerna, på mindre tätorter och på landsbygden.
- Eftersom lediga bostäder saknas är det svårt att få till flyttkedjor.
- Det finns även brister i form av avsaknad av seniorboenden och billigt boende för ungdomar.
- Segregation förekommer på flera orter i området.

Tillgång till kommunikation

- Trots stora transportleder genom området finns stora brister inom allmänna kommunikationer, vilket försvårar för lokala näringsidkare och för pendling till arbete och studier på annan ort.
- Underhållet är delvis eftersatt på det finmaskiga vägnätet
- Mobil- och bredbandsnät har jämförelsevis dålig täckning på landsbygden
- Antalet laddningsstationer är för få.

Färre gör mer

- I stora delar av områdets glesa bygder har befolkningen minskat och medelåldern ökat.
- Få människor försöker hålla liv i ett i och för sig rikt förenings- och kulturliv.

Samhällsservice – inte överallt

- Samhällsservice såsom affärer, banker, samlingslokaler och distriktssköterska saknas på många orter.

Låg utbildningsnivå

- Området har relativt låga betygssnitt i grundskolan och ligger bland de lägre när det gäller andel av befolkningen som genomfört en högre utbildning.

Behov av bra inkludering

- Inkluderingen av personer som står långt från arbetsmarknaden kan och behöver förbättras.

Tillvaratagandet av den ökande turismen

- Övernattningsmöjligheter på landsbygd är idag svårt att få tag på, vilket gör att det ökande antalet cykel- och vandringsturister har svårt att hitta boende.
- Samverkan och förståelse mellan olika intressegrupper t.ex. markägare, entreprenörer och friluftsentressen behöver öka.
- Paketeringen av upplevelser, mat och boende finns det väldigt lite av och marknadsföringen inom dessa områden kan förbättras.
- Vättern och Hjälmaren är underutnyttjade som besöksmål.

Övrig företagsamhet

- Att hitta finansieringslösningar för företagsutveckling utanför tätorter upplevs som svårt.
- Antalet företag och arbetstillfällen är för litet utanför de större städerna, vilket försvårar försörjningsmöjligheten på landsbygden och skapar stort beroende av pendling.
- Det finns i området för få kunskapsföretag med höga förädlingsvärden och som anställer högutbildade.

Låg beredskap inför klimatförändringar

- Beredskapen är låg för att möta nya klimathot, såsom torka, kraftiga regn, brand och stormar.

Möjligheter

Fler bostäder – fler människor – ökad attraktivitet

- Nya finansieringslösningar är en möjlighet för ökat byggande av bostäder, vilket i sin tur kan skapa flyttkedjor.
- Ökat bostadsbyggande kan stärka företagen som behövs för själva byggnationen.
- Det finns på flera ställen i Mellansjöområdet en hög efterfrågan på olika former av bostäder, hyresrätter, bostadsrätter och villor.
- Bra boendemiljöer finns det gott om.

Ökat antal arbetstillfällen - Ökat företagande i städerna och på landsbygden

- Området är en bra plats för industriföretag med goda logistikmöjligheter.
- Många utvecklande mötesplatser och forum finns idag, t ex företagsfrukostar, nyföretagarcentrum och Inkubera.
- Avstånden är jämförelsevis korta i området, vilket gör det lättare att bo på en plats och finna arbete inom pendlingsavstånd. Det minskar den sk tvåjobsproblematiken, dvs att båda personerna i familjen behöver hitta jobb på en ny ort för att vilja flytta dit.

Tillvaratagande av ökad turism

- Det finns förutsättningar för ökad turism i området.
- Om övernattningsmöjligheterna på landsbygden ökar kan det leda till fler entreprenörer och flera besökare.
- Området ligger inom reseavstånd till stora befolkningsområden och det finns en outnyttjad potential för besöksnäringen både inom natur- och kulturområdet, även vintertid.
- Samarbeten mellan olika företagare kan skapa paketlösningar för turister.
- En ökad marknadsföring kan leda till utvecklingsmöjligheter för företagande på landsbygden.
- Vättern och Hjälmaren har potential för ökad turism.

Hållbar utveckling – smart resursförsörjning

- Nya energilösningar i form av förnyelsebara energikällor i mindre och större skala.
- Lokal livsmedelsproduktion och distribution.

Klimatförändringar

- Klimatförändringar är mestadels ett hot, men också en möjlighet genom att ett mildare klimat ökar skördarna och möjliggör nya grödor i jord- och skogsbruket.

Kultur- och fritidsverksamheter

- Bygden har underlag för en rik kulturhistorisk forskning och insatser som kulturhus, kursverksamhet och kulturturism kan bidra till en levande bygd.
- Andra möjligheter att organisera föreningslivet t.ex. i projektform kan leda till ökat engagemang och fler aktiviteter.
- Ett varierat utbud av kultur- och fritidsverksamheter kan stärka den lokala identiteten.
- Aktiviteter av unga och för unga kan förbättra livsmiljön i lokalsamhället och också leda till att unga inkluderas i det lokala utvecklingsarbetet.

Kreativt lärande

- Samverkan och tvärssektoriellt utbyte ger innovativa idéer vilket i sin tur kan ge nya produkter och tjänster.
- Sociala företag är en möjlighet både för att åstadkomma arbetstillfällen och inkludering.

Ökad integration – fler invånare

- Om kommunen använder sig av sina väl uppbyggda sociala strukturer, civilsamhälle, föreningar, företagsmötesplatser – kan det leda till bra integration.

Digitalisering av arbetsplatser och tjänster

- Allt fler får möjlighet att arbeta på distans och bosätta sig där man önskar, vilket möjliggör för fler att kunna bosätta sig utanför städerna i Mellansjölandets bygder.

Hot

Bostadsbrist

- Utan nya bostäder, ingen positiv befolkningsutveckling.

Befolkningsminskning

- Befolkningsminskning samt hög medelålder hos de boende i delar av området kan leda till en nedåtgående spiral med sämre samhällsservice och fortsatt befolkningsminskning.

Ökat antal äldre

- Samhällsstrukturen måste kunna möta de ökade behoven hos ett ökat antal äldre.

Centralisering

- Statliga verksamheter flyttas från kommunhuvudorterna, vilket utarmar de mindre orterna.
- Lokal service såsom skolor, vård, affärer och kommunikationer centraliseras eller dras in.
- Centraliseringstänkandet gör att det blir brist på kapital för investeringar och underhåll på landsbygden.

Byråkrati och regler

- Regelsystem och byråkrati kan ta död på den entusiasm som finns och tar inte hänsyn till lokala förhållanden.
- Människor kan fastna i problemtänkandet och därför ha svårt att se lösningar och ta till sig nytänkande och den möjlighet som samverkan och nya arbetsformer ger.

Klimatförändringar

- Ett mer instabilt väder ökar risken för översvämningar, stormar och långvarig torka.

Minskat engagemang

- Många ideellt engagerade har redan för mycket att sköta. Därför finns det en risk för att utvecklingsarbete och föreningsliv stannar av den dagen de inte längre orkar utföra så mycket ideellt arbete.

Minskad företagsamhet

- Det finns alltid en risk att de stora multinationella företagen väljer att flytta produktionen till annan plats, eller att nyinvesteringar sker på annan plats.
- Det är svårt att få lönsamhet inom dagens lantbruk, vilket riskerar påverka lokal livsmedelsproduktion, det öppna landskapet, beteshagar och biologisk mångfald negativt.
- Generationsskiftesproblematiken kan leda till att små lantbruk avvecklas.

Problem med många besökare

- Stor mängd turister i ett begränsat område kan leda till trängsel och slitage på skog och mark, vilket kan leda till konflikter med boende i området.